

Osaamisen kehittäminen on matka – Täydennyskoulutuksesta tukea opinto- ja uraohjaustyöhön

TEKSTI | Mika Launikari

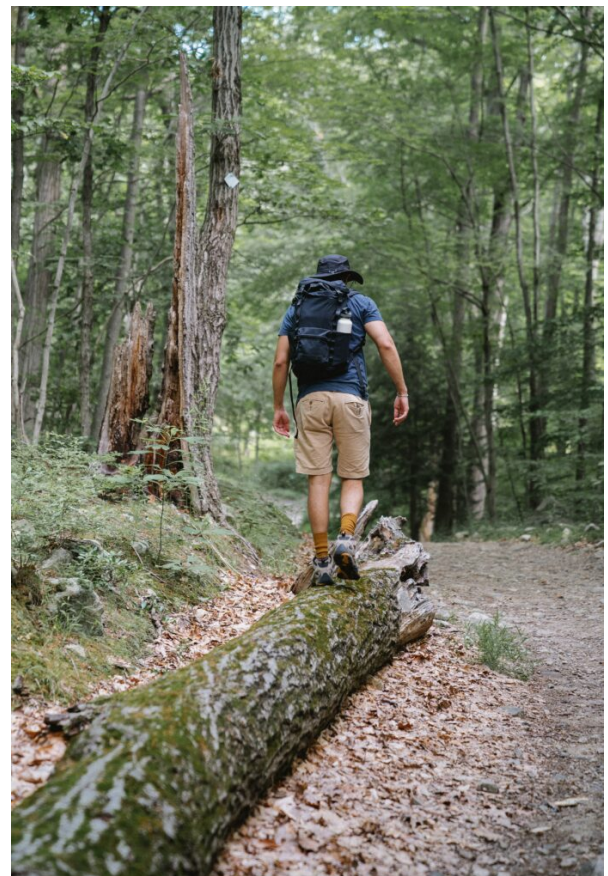

”Osaamisen kehittäminen on kuin lähtisi itselle entuudestaan tuntemattomaan matkakohteeseen. Uteliaisuus vie uuteen kohtemaahan, jossa innokas mieli ohjaa nähtävyydeltä toiselle. Välillä vähän eksytään ja kysytään tietä vastaantulijalta. Kaupungin toreilla seurataan ihmisiä ja saadaan kiinni heidän arkisesta elämänmenostaan. Lounastilauksen tekeminen paikallisessa ravintolassa pakottaa selviytymään kohtemaan kielellä. Sivukujan pikkupuodista hankittu tuliainen muistuttaa kotona olohuoneessa pitkään siitä, mitä kaikkea matkalla koettiin”, totesi kouluttaja Harri Kukkonen osallistujille Opetushallituksen rahoittaman OOVA-koulutuksen keskusteluforumissa tammikuussa 2023.

Täydennyskoulutuksen suorittaminen on kuin matkamuisto, joka sinetöi kaiken reissussa opitun. Matkamuisto voi symboloida käännekohtaa tai uutta vaihetta elämässä. Se on suunta eteenpäin, mutta samalla myös mahdollisuus katsoa taaksepäin – mennä takaisin ja nähdä, miten matka on vaikuttanut minuun ihmisenä ja mitä osaamista se on minulle synnyttänyt. Miten koulutuksesta saamani uudet tiedot ja taidot istuvat aiempaan osaamiseeni, on kuin pohtisi, onko matkamuisto varmasti parhaalla mahdollisella paikalla omassa kodissani.

Yhteistä taivalta opinto- ja uraohjauksen asioissa

Yhteistä matkaa eri puolilta Suomea ja eri

oppilaitosmuodoista tulevien oppilaan- ja opinto-ohjaajien kanssa tehtiin [Osaava ohjaaja, vaikuttava ohjaus OOVA -täydennyskoulutuksessa](#)

Kuva: Katya Wolf / Pexels

vuonna 2022. Laurean, Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) ja Helena Kasurinen Career Guidance and Consulting (HKCGC Oy) yhteistyönä järjestämässä 10 opintopisteen koulutuksessa teemoina olivat (Laurea 2021):

- Opiskelun ohjaus ja tuki muuttuvissa toimintaympäristöissä
- Ohjaus ja oppijan tarpeet – tehoa ohjaukseen
- Vaikuttavaa, oikea-aikaista ja kohdennettua ohjausta

Alkuvuodesta 2023 pidetyssä OOVA-keskustelufoorumissa tarkasteltiin erityisesti sitä, miten OOVA-koulutuksessa opitut asiat olivat siirtyneet ohjaustyöhön sekä miten oppijoiden toimijuutta, resilienssiä, hyvinvointia ja tulevaisuus- ja urasuunnittelutaitoja voidaan ohjauksella tukea. Näitä asioita havainnollistettiin konkreettisilla esimerkeillä kehittämistehtävistä, joiden eteen osallistujat yksin ja yhdessä olivat OOVA-koulutuksen aikana tehneet töitä omassa oppilaitoksessaan. Ohjauksellisia kehittämiskohteita olivat muun muassa:

- **Tukea tarvitsevan nuoren nivelkello opinto-ohjaajan työvälineeksi:** tavoitteena on helpottaa ja yhtenäistää Pirkanmaan perusopetuksen oppilaanohjauksen johdonmukaista jatkumoa yläkoulusta toiselle astelle, TUVA-, TELMA- ja muihin opintoihin.
- **Tehostettuun ohjaukseen Pohjois-Karjalassa kehitetyt aineistot peruskoulun opoille:** kaavio selkeyttämään tehostetun henkilökohtaisen ohjauksen prosessia, ohjaustarvearvio tehoa tarvitsevien oppilaiden löytämiseksi, ja ammatillisia opintoja käsittelevät korttisarjat oppilaiden kanssa käytettäväksi.
- **IB-lukioiden ohjaussuunnitelman hyödynnettävyys ja käytettävyys:** Luotiin ThingLink-pohjainen verkkosivusto, jossa opiskelijänäkökulma korostuu ja jossa ohjausprosesseja kuvataan visuaalisesti. Tällä uudistuksella vahvistetaan ohjaustyön perustaa IB-lukioissa.
- **Pienryhmäohjausmenetelmän käyttö lukioissa:** lukio-opiskelijoiden henkilökohtaiset ohjaukselliset tarpeet ovat hyvin moninaisia. Niihin vastaamiseen tarvitaan uusia menetelmiä, jotta ohjauksella on vaikuttavuutta.
- **Ammatillisen koulutuksen uraohjaus ja osaamisen kehittyminen itsereflektion avulla:** jatkuvakäyttöisen työvälineen kehittäminen opiskelijoille toimijuuden ja itsetuntemuksen vahvistamiseksi, oman osaamisen tunnistamiseksi sekä oman urapolun ja työllistymisen suunnittelemiseksi.

Lisäksi keskustelufoorumissa käytiin vuoropuhelua opinto- ja uraohjauksen ammattilaisten ja ohjauksen järjestämisestä vastaavien tahojen kanssa ohjauksen toimintamalleista ja käytännöistä, laadusta ja vaikuttavuudesta sekä tulevaisuuden kehittämistarpeista. Paneelikeskustelussa oppilaitosjohtoa puhututtivat muun muassa jatkuvista koulutuspoliittisista muutoksista aiheutuva kuormitus rehtorien, opettajien, opinto-ohjaajien

ja opiskeluhuollon asiantuntijoiden työhön; nuorten lisääntyvät vaikeudet oman elämänhallinnan ja arjessa jaksamisen kanssa sekä koulutuksen määrärahojen niukkuus ja kamppailu siitä, mihin rahat riittävät. Nykytilanteessa toiminnan tehostamista ja moniammatillisen ohjausyhteistyön lisäämistä ('koko koulu ohjaa') pidettiin parhaina keinoina tukea oppijoita opinpolulla ja työelämään siirtymisessä.

Ohjausta tulevaisuuteen

Opetus- ja kulttuuriministeriön tervehdyksen OOVA-keskustelufoorumiin toi Ulla-Jill Karlsson. Hän kertoi kansallisesta elinikäisen ohjauksen strategiasta (Valtioneuvosto 2020), jonka tavoitteena on parantaa kaikenikäisten kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyödyntää tarvitsemiaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja koko elämänkaaren ajan, sekä vahvistaa heidän urasuunnittelutaitojaan koulutuksessa, työelämässä ja elämän siirtymävaiheissa. Lisäksi strategialla edistetään työelämässä tapahtuvaa osaamisen tunnistamista, hankkimista ja urasuunnittelua sekä vahvistetaan alueellista ohjausyhteistyötä asiakaslähtöisten palvelujen luomiseksi.

Jyväskylän yliopiston opettaja Sara Peltola puhui tulevaisuusnäkökulmasta ohjauksessa. Hänen mukaansa tulevaisuus tarkoittaa yksilöille, oppilaitoksille ja yhteiskunnille sekä riskejä että mahdollisuuksia. Kenenkään ei ole mahdollista varautua ja varustautua täydellisesti kaikkeen siihen, mitä tulevaisuudessa tapahtuu, mutta siihen voi valmistautua ja sitä voidaan asiantuntevalla ohjauksella tukea. Valmistautuminen tarkoittaa sitä, että pystyy ajattelemaan mahdollisimman monia erilaisia tulevaisuuksia ja niiden vaikutuksia omaan elämään, oppilaitosten toimintaan ja yhteiskuntien kehitykseen. Luotettava ennakoitietä tulevaisuuden skenaarioista, megatrendeistä ja hiljaisista signaaleista on tällöin keskiössä, kun yksilöt, kunnat ja kaupungit sekä yhteiskunnat johtavat omaa tulevaisuuttaan.

Tutkimustieto on koulutuksen perusta

OOVA-koulutuksen kokemukset ja osallistujille tehty kysely osoittivat, että oppilaan- ja opinto-ohjaajilla on edelleen osaamisvajetta erityisesti ohjauksen arvioinnin, laadun ja vaikuttavuuden alueilla (ks. myös Kasurinen & Launikari 2022). Ohjauksen toimintaympäristön muutokset ja niiden aiempaa suurempi ennakoimattomuus tuovat ohjaukseen uusia näkökulmia, joita on syytä jatkuvasti arvioida ja määrätietoisesti kehittää. Selvää on, että Suomessa tarvitaan lisää ajantasaista tutkimustietoa kansalaisten ohjaustarpeista ja ohjaajien ohjausosaamisen kehittämistarpeista. Tutkimukseen perustuvalla perus- ja täydennyskoulutuksella voidaan parhaiten vastata ohjaustyön ammattilaisten ydin- ja erikoisosaamisen kehittämiseen.

Laurean, TAMK:n ja HKCGC:n yhdessä onnistuneesti tekemä OOVA-matka antoi kouluttajille ja osallistujille paljon enemmän kuin alun perin osattiin odottaa. Niinpä hankekumppanukset suunnittelevat jo seuraavaa matkaa: kohteena on 'OTULE – Ohjausosaaminen tulevaisuudessa' -täydennyskoulutus. Siihen haetaan Opetushallitukselta rahoitusta vuosiksi 2024-2025. Mikäli rahoitus myönnetään, tiedotetaan oppilaan- ja opinto-ohjaajille vuoden

2023 aikana, mistä 'matkalippuja' OTULE-koulutukseen voi varata.

Kirjoittajatiedot:

FT, KTM Mika Launikari toimii Laureassa kesäkuussa 2023 päättyvän OOVA-täydennyskoulutushankkeen projektipäällikkönä.

Lähteet:

- Kasurinen, H. & Launikari, M. 2022. Towards more effective career guidance processes: the CREAR digital tool improving client-oriented interventions. Teoksessa Harrison, C.; Villalba-Garcia, E. and Alan Brown, A. Towards European standards for monitoring and evaluation of lifelong guidance systems and services: Vol. 1. Luxembourg: Publications Office. Cedefop working paper, No 9, ss. 93-108. Viitattu 6.2.2023.
<http://data.europa.eu/doi/10.2801/422672>
- Laurea-ammattikorkeakoulu 2021. Osaava ohjaaja, vaikuttava ohjaus -verkkosivusto. Viitattu 6.2.2023. <https://www.laurea.fi/koulutus/taydennyskoulutukset/osaava-ohjaaja-vaikuttava-ohjaus/>
- Valtioneuvosto 2020. Elinikäisen ohjauksen strategia 2020-2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:34. Viitattu 6.2.2023.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162576>

URN <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023020826347>

Mika Launikari

mika.launikari(at)laurea.fi

OOVA-hankkeen projektipäällikkö

ohjausosaaminen

oppilaan- ja opinto-ohjaus

täydennyskoulutus

uraohjaus